

حسین دۆزگۆن

اردییل لوحه‌لری

(شعر مجموعه‌سی)

مقدمه یازان و تۈپلایان:

محمد داوریار

۱۳۸۹

سرشناسه: محمدزاده صدیق، حسین، ۱۳۲۴ -

عنوان و نام پدیدآور: اردبیل لوحه لری (شعر مجموعه‌سی) / حسین دوزگون؛ توپلایان محمد داوریار.

مشخصات نشر: تهران: تکدرخت، ۱۳۸۹.

مشخصات ظاهری: ۸۸ص؛ ۱۹/۵×۹س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۵۹-۰۵-۷ وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: شعر ترکی -- ایران -- قرن ۱۴ / شناسه افزوده: داوریار، محمد، گردآورنده

رده بندی کنگره: PPL۳/۳۱۴م۴۳الف ۱۳۸۹ - رده بندی دیویی: ۸۹۴/۳۶۱۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۳۴۰۱۱۲

اردبیل لوحه لری

قۇشان: حسین دۆزگون

مقدمه یازان و توپلایان: محمد داوریار

آماده‌سازی و تولید: مؤسسه‌ی دانش سهند و سیلان

نشانی: خیابان جمهوری، بعد از تقاطع سی‌تیر، جنب کوچه شیانی،
پلاک ۵۰۰، ط. همکف.

تلفن: ۶۶۷۲۵۵۵۹ - فاکس: ۶۶۷۲۷۵۵۰

ناشر: تکدرخت - سال نشر: ۱۳۸۹ - محل نشر: تهران

شمارگان: ۲۰۰۰ - نوبت چاپ: اول

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۵۹-۰۵-۷

فهرست

جدول آسان خوانی متون ترکی	۶
اۇن سۆز	۹
۱. قۇشمالار	۱۹
سحر	۲۰
قېزېم	۲۱
انتباه گونو	۲۲
احسن	۲۳
اوجا اردييل	۲۴
دئيميشديم سنه	۲۵
ياس - بايرام	۲۶
۲. غزller	۲۹
صداقت كانې	۳۰
قارا مجموعه	۳۱
جانلى رساله	۳۲
گور نفسيم	۳۴
قالماز	۳۵
اقرار	۳۶
بارگاه	۳۷

يئنى انسان.....	۳۸
۳. قطعه‌لر.....	۴۱
عشقى بۇيۇك.....	۴۲
اۈزلرينه.....	۴۳
۴. مثنوى.....	۴۵
اى تىك ارى.....	۴۶
۵. سربست شعرلر.....	۴۹
شكايت.....	۵۰
غريب آخسام.....	۵۱
جواب.....	۵۲
اردبيل محفل عرفانېمدېر.....	۵۳
يادا اويما.....	۵۶
سوسمادېن.....	۵۷
قلب ياراسې.....	۵۷
قۇشماجا.....	۵۹
گۈزۈ ياشلې لوحه.....	۶۱
الين آت ريشه‌وه.....	۶۳
ايسته‌ميرم.....	۶۶
تخت جمشيد- ۱۳۶۹.....	۶۷
من سنه قربان.....	۶۷
سۇن.....	۶۸

اردبیل لوحه‌لری ◀ ۵

قۇناق.....	۶۹
حیران گدیگی.....	۷۰
دوغما آهنگ.....	۷۱
مرثیه.....	۷۲
اولدوز.....	۷۳
قتله میدانیندا.....	۷۴
لال اویونو.....	۷۵
عشق شمشیری.....	۸۷

جدول آسان خوانی متون ترکی

در این کتاب املاى كلمات دخيل عربى در تركى را حتى الامكان تغيير نداده ايم. طبيعى است كه خوانندگان آن ها را با تلفظ تركى خواهند خواند. مانند: هنر كه بايد hünər و حرمت كه بايد hörmət خوانده شود.

برای آسان خوانی كلمات تركى نیز برخى تغییرات در نگارش آنها اعمال کردیم كه در جدول های زیر نشان می دهیم:

۱. جدول واکنگاری

معادل حروف لاتین		مثال	نشانه های واکه های ترکی
almaq	A , a	الماق (گرفتن)	ا ، آ
əl	Ə, ə	ال (دست)	ا ، آ ، ه
ilan	İ, i	ایلان (مار)	ای ، ی
qızıl	I, ı	قیزیل (طلا)	ای ، ی ، ی
sol	O, o	سۆل (چپ)	او ، و ، و
söz	Ö, ö	سۆز (سخن)	او ، و ، و
ulduz	U, u	اولدوز (ستاره)	او ، و ، و
düzmək	Ü, ü	دۆزمک (چیدن)	او ، و ، و
yel	E, e	ینل (باد)	ا ، آ ، ه

۲. جدول آواک‌نگاری

معادل حروف لاتین		مثال	نشانه‌های آواک‌های ترکی
buz	B, b	بوز (یخ)	ب / بـ / بب
öpmək	P, p	اؤپمک (بوسیدن)	پ / پـ / پپ
toy	T, t	توی (چشن)	ت / تـ / تت
Sürəyya	S, s	ثریا	ث / ثـ / ثث
can	C, c	جان	ج / جـ / جج
çaxmaq	Ç, ç	چاخماق (آتش زنه)	چ / چـ / چچ
Həvva	H, h	حوا	ح / حـ / حح
xaliq	X, x	خلق	خ / خـ / خخ
daş	D, d	داش (سنگ)	د / دـ
zövq	Z, z	ذوق	ذ / ذـ
bir	R, r	بیر (یک)	ر / رـ
ziğ	Z, z	زیغ (گل)	ز / زـ
jalə	J, j	ژاله	ژ / ژـ
sərin	S, s	سرین (خنک)	س / سـ / سس
şəhid	Ş, ş	شهید	ش / شـ / شش
sidq	S, s	صدق	ص / صـ / صص
zəlalət	Z, z	ضالالت	ض / ضـ / ضض
Tur-e Sina	T, t	طور سینا	ط / طـ
zill	Z, z	ظل	ظ / ظـ
Cə`fər	`	جعفر	ع / عـ / عع
bağ	Ğ, ğ	باغ	غ / غـ / غغ
fəna	F, f	فنا	ف / فـ / فف

۸ ➤ حسين دۆزگۈن

qaş	Q, q	قاش (ابرو)	ق / قە / قى
kəsmək	K, k	كېسىش (بېرىش)	ك / كە / كى
gəzmək	G, g	گەزەش (گەزەش)	گ / گە / گى
diləyim	Y, y	دېلەيم (ئارزۇيم)	ي / يە / يى
lalə	L, l	لالە	ل / لە / لى
misikin	M, m	مىسىكىن	م / مە / مى
incə	N, n	ئىنچە (ئىزلىق)	ن / نە / نى
vaxt	V, v	ۋاقىت	ۋ / ۋە / ۋى
hilal	H, h	ھىلال	ھ / ھە / ھى
yaban	Y, y	ياپان (دەشت)	ي / يە / يى

اۇن سۆز

اردبیل شەھرى آذربایجانین ان قدیم مدنیت مرکز لریندن، ایرانین مشهور تاریخی شەرلریندن بیرى دیر. بو شەر تۆرکلرین ان قدیم یورد- یووالاریندان اولوب، بیر چۆخ جهتلردن اۆزۆنه مخصوص لوغو، اهالیسی نین انسانى کیفیتلری و عمومى جاذبه دارلېغې ایله آدم لاری همیشه اۆزۆنه جذب و حیران ائتمیشدیر. حسین دۆزگۆنۆن ده بو شەھرى سئومگى، اونا محبت بسله مگى و اردیبله اۆرکدن باغلېلېغې تصادفى دگېل دیر. لاپدا دۇغما و طبیعى دیر. اونا گۆره کی اؤ، ننه طرفیندن اردیبللى اولوب، اۆنون آناسى، محرم خانین اؤغلو عباس قلى خانین قېزى دېر. عباس قلى خان اصلاً اردیبلین ان مشهور و مرکزى محله لریندن بیرى یعنی «پیر عبدالملک» (= پیره دملیک) محله سیندن دیر کی مشروطیت دۇرۇنده تبریزین «زهره نه» کندينه کۆچمۇشدۇر.

بوندان علاوه، حسين دۆزگۆن، ۹ - ۱۳۴۷ يىنجى
 ايللاردا اردبيل دىيىرستانلار پىندا درس دىمىشدير و بير چۇخ
 وورغون شاگردلر صاحىبى اۆلموشدور. اۆنلار پىن بيرى ده
 منم كى ايندىه قىدەر اۇنا شاگردلىك عشقى ايله
 ياشامىشام، هر زمان اۇندان اۆگىر نىمىشم و الهام آلەمىشام.
 «اردبيل لوحه لىرى»، اوستاد پىمىن ۱۲ عنوانلى شعر
 مجموعه لىرىندىن بيرىدور كى اردبيل حَقىندە كى دنىوى
 دوىغو و دۆشۇنجه لىرىنى شعر فورماسىندا بيان ائتمىشدير.
 اردبيللە باغلى مىلى شعورونو، نمايش ائتىدور، اردبيل
 شىرىندىن و اۇنون قوناق پرور اھالىسىندىن الهام آلاراق
 /اردبيل لوحه لىرى آدلى شعرلردىن عبارت مجموعه نى قلمە
 آلەمىش دىر.

كتاب داكى شعرلرىن موضوع و مضمون لارى: بۇيۇك
 مفهوم لارى، شخصيت لىرى، حيات گىرچك لىكلىرىنى،
 اھالى نىن اۇ نادر محبتىنى، طبعىت منظره لىرىنى،
 ياشايش پىن معناسىنى و سائرەنى افادە ائتمىشدير.
 يۇكسك سويەلى عالم اۆلدوغو حالدا هنر و صنعتە
 گلدەكە شعر ايله ماراقلانپ و اردبيل بارەسىندە

تأثراتینی و کؤیره‌ک دویغولارېنی بیر نئچه شعرلرله
اؤخوجویا چاتدیرمیشدیر. دویغولو شاعر کیمی چېخبش
اؤتمیشدیر. شعرلریندن معلوم اولور کی اؤ حق عاشیقی،
حقیقت وورغونو، اؤره‌گی آرزې‌لارلا دولو، آنا یوردان
الهام آلب روحلانا، وطن عشقی ایله آلولانان، هر
شعرینده وطنیندن سؤز آچان و اؤره‌گینده آنا یوردو
آذربایجانا بسله‌دیگی عشق و محبتی تظاهر ائتدیره‌ن بیر
شاعر دیر.

«صداقت کانی» آدلې شعرده، آلولو اؤره‌ک ایلن
حسرتلی صورتده مغان قېشلاق‌لارېنا اشاره ائده‌رک، ائله
وورغونلوغونو، ملته حیران لیغینی بیلدیره‌رک، حیاتېن
معناسېنی معنویتدن عبارت اولدوغونو حساب ائدیپ،
اردبیلی جانېن جوهری و اؤزۆنۆن قبله‌گاهى، معارف،
فضیلت، شرف و مقدس قوجاقلی قوجا شهر اعلام و بو
شهر اؤچۆن فدا و قربان اولماغا حاضر لیغینی بیلدیرمیش،
داها سؤنرا شیخ صفی‌نین «قارا مجموعه» سینی اؤزۆنه
مشعل بیلن شاعر، یۆللارې ایشېق‌لاندیریب خلقی تقوایه

دعوت ائديب، جوشان بير روحانى و دۆزگۆن تخلص لو
 صداقت معدنى اولماسېنى بيان ائدير:
 قليبم اولاندى ازل گۆندن مغان قېشلاغبنا،
 بو ائلين، بو ملىتىن بير دۆشگۆنۆ، حيرانىيام.
 بير شئيه هر كيم يالان يا دۇغرو قربان سؤيله يير،
 من معارف شەرى نين، من اردييل قربانىيام.
 معنويت اولماسا، يوخدور حياتېن آنلامى،
 ظاهرين آلتېندا گيزلى باطنېن انسانىيام.
 شيخ صفى نين دير «قارا مجموعه» سى مشعل منه،
 يۇللارې آيدېنلادان بير شعله ي نورانىيام.
 مصحفيم بير الدە، شمشيريم بير الدە، آتلانان،
 خلقى تقوا دعوتى ايله جوشان روحانىيام.
 هر يالان قورقو قوران اۇباشا احسن سؤيلمەم،
 شاعرم، دۆزگۆن تخلصو صداقت كانىيام!

«شكايت» آدلى شەردە اردييلدە اولان اوشاقلېق
 حسرتيندن، توتغون و نيسگيل لى اۇرەرگيندن صحبت
 آچېر:

بو گنجه آغلاماق
ایسته بیرم من
بیلیم اوره گیم
توتقوندور نه دن؟
اوشاقلیق حسره تیم
اردبیلده دیر،

باشدان باشا کچمیشه حسرت، حُزن، چیف سینمکله و
افسوس لار و نوستالوژیک دولو دویغولاردان عبارت
اؤلان «غریب» آخشام عنوانلی شعرده، شاعر باباسی نین
اردبیلین «پیره دملیک» محله سینده اؤلان ائوی نین
منظره سینی تصویر ائدیر و اؤرادا کی احوالاتی اؤره ک
یانغسی ایله بیان ائده رک، اؤ، ائوه دونمگی و اؤرادا
یاشاماسینی آرزو لاییر:
اؤره گیم سېخېلېر
آنا!

بو آخشام،

قوجاغېنا سارې گلەك /يستيىرم

اتەگىنىدىن /ۋېم، اليندىن /ۋېم!

منى آبار آنا پىرەدملىگە

«سحر» شعرىندە، دان يئرى سۆكۈلندە نەسىنىن
اردىبىللى آنادان دنيايا گلەسەسىندىن، اۋنون ملاحى
چۆكمۈش اۆزۈندىن، وارلېغېنى بۆرۈمۈش اضطراب و
ھىجانلاردان، شاعرى آناسېنېن يوردونا جاذبە قوھسى
كىمىن چكن عامللردىن، او شېرە باغلى اۆلدوغوندىن و
اردىبىللىن اۋنو، افسونلادېغېندىن دانېشېر.

اولو يىزىم عزتىمىز، تارىخىمىز، افتخارىمىز، مدارىمىز،
اۋنو ايوانىمىز و مدنىتىمىزىن عالى دروازەسى كىمىن
قىمتلندىرىر.

خلاصە شعرلر مجموعەسىندىن عبارت اۋلان «اردىبىل
لوھەلرى» باشدان باشا رومانىك سېكدە شېرىن و
اھالىسىنىن قدىملىگىندىن، مدنى رولو و مىلى اھمىيتىندىن،
تارىخىلىگىندىن دانېشېر. تېرىز و اردىبىل شېرلرىنى
وصف ائدركن قھرمانلىق و ايگىدلىك لوھەلرى يارادېر،

سئوگی، عشق، حیات، مدنیت، معارف، معنویت‌له باغلی
مسئله‌لر نظمه چکیر، طبیعت و جمعیت‌دن شدتله
تأثیرله‌نیر، جۆشوب، داشبر، چاغلاییر و تأثراتینی یانبق‌لی
و هیجانلی دیلله سؤیله‌ییر:

ساوالان سویونو ایچیدیر آنام،
من دورو ذروه‌یم، آبیق وجدانام.
عباس‌قلی‌خانین نوه‌سی‌یم من،
پیره‌دملیک‌لی‌ر نفسی‌یم من.
هر یئرده اؤنده‌یم، هر ایشده باشام،
چکین اؤگوندن کی قالخب ساواشام!

شاعر حسین دۆزگۆنۆن «اردبیل لوحه‌لری» عنوانلی
شعرلر مجموعه‌سی بیرینجی دفعه ۱۳۸۰ – اینجی ایلده
تهران‌دا چاپ‌دان چپخدی، ایکینجی دفعه بو سطرلری
قلمه آلانین واسطه‌سیله چاپا حاضرلانماقدادیر. من بورادا
شعرلری نظم نظاما سالاراق، کلمه‌لرین املالارېنی‌دا
قایدا اؤزه‌رینه گتیردیم. عربی و فارسی کلمه‌لری اؤلدوغو
کیمی یازدېم، تۆرکجه کلمه‌لری ده اوستادېن وئردیگی

جدول اساسىدا دۆزەنە گىتىردىم. بعضى لغتلىرى ايسە
معنا و شعرلارین وزن و اۆلچۆلرینی تعین ائله‌دیم و شعر
قلىلرینه گۆره بۆلۆملره آییردیم.
کتابین نفیس شکله چاپا حاضرلانیشى و گۆزەل بیچیم
ده اۆخوجولارین اختیارینا وئریلمەسینده امک صرف
ائدهن و کفایت قدر زحمت چکن «یالقیز آغاج» (=)
تکدرخت) نشریاتینین بانېسى، تشکیلاتچېسى و مدیری
جناب مهندس سید احسان شکرخدايى دن دۆنه- دۆنه
تشکر ائده‌رک، اؤن سۆزۆمۆ شاعرین ایکی بیت شعرى
ایله باشا وورورام:

تبریزین قانی تمیز یاوروسویام
سن دئیندن دگیلم، بلکه بویام!
اردییل ایلک دبستانېمدېر!
وطنیم، آذربایجانېمدېر.

محمد داوریار

اردییل - شهر یور آیی ۱۳۸۹

اردبیل یۆكسه‌لیر آباد اولور،
تبریزین قلبی آچهر شاد اولور.
سئوگی بسلیر ائلینه نسل جدید،
گنجی یۆز بیدادا بیر داد اولور.
تۆرکجه‌میز فیرلاناراق دیللرده،
دؤنۆر عصیانلارا، فریاد اولور.

---

۱. قوشمالار

سحر

«سحر» آد قۇيموشلار سنە تېرىزدە
باشىندا دان يىرى سۇكۇلسۇن دئيه.
قارا ساچلارېنى اۇخسادېن بىزدە
آغ اۇزۇنە شۈە تۇكۇلسۇن دئيه.

ساچېن رنگ آلمېشېر اۇ زىل قارادان،
شفقى گۇيلردە گئجه بوغاندا.
ملاحت چۇكمۇشدۇر اۇزۇنە بۇتۇن،
/ردىيلى آنان سنى دۇغاندا.

ايچىمدە بىر اىستك، بىر ھىجان وار،
سنە سارې چكىر منى بىلمەدن.
قۇى يۇرسونلار اۇنلار، يۇرورلار ھارا،
سنە وورولموشام، بىلمىرم نەدن؟

قېزېم

قېزېم! بو دُنْیادېر كُنْچېب گئدهجك،
ياخشېلبق يامانلبق بۆتۆن اۆتهجك،
اۆرهك سيز ياشايان اميدسيز اۆلار،
اميدده حياتېن گۆلۆ بېتهجك.

قېزېم سحر اۆلدو، پنجره نى آچ،
سېجاق گۆلۆشلرين حياتېما ساچ،
كېنكلر قۆنوب گۆللر اۆستۆنه،
اۆنلارېن آردېنجا بو باغلاردا قاچ!

قېزېم باخ دوپدورو آخماجا آخېر،
باباوين گۆزۆدۆر گۆزۆنه باخېر.
غضبى، اميدى، عشقى، سئوگى سى،
ايللردير ساو/لان اۆستۆندن شاخېر.

انتباہ گۇنۇ

نەدن سەن بۇ قەدەر توتقۇنسان كۆنۈل،
كىمىسە آچا بىلىمىر سەننى عىنىنى.
اگر سۇگىلى يار وفا قىلمادې،
سەن دە آيرى دۇلان، آت بۇ سۇگىنى.

ئەشقى سەتدېن پولا، اوتانان سەن سەن،
اۋزۇنە گلەجەك سەنى كۆسدۈرن.
انتباہ گۇنۇندە، سەن اۋلماياندا،
گۇرەجەك نە دۇرى وئرىدېر الدن.

بۇگۇن /ردىيلىسى، دۇننە مەشكىنسى،
بىر- بىر الدن وئردىن يازىقلار اۋلسون!
چەكىنمە، ارىنمە، آغلا، قۇي گەلسەن،
قۇي يانسېن اۋرەگەن، گۇزلىرىن دۇلسون.

اردبیل لوحه‌لری ◀ ۲۳

باغېردېن، چاغېردېن، سايمادې سنى،
نه‌دن سن اۇزگييه سارې يۇئلدين؟
آجېغن اوتسايدېن، اۇدا يانسايدېن،
قالمازدېن امت‌سيز، اولمازدېن بى‌دين.

اردبیل - نوروز ۷۸

احسن

خبر: « اردبیلده حکم سۇرن ساواک جالادی،
بندر عباسدا اۇلدۇرۇلدۇ. »

بوگۇن اولمه‌گینی ائشیتدیم سنین،
گۆل - چیچک پایلادېم / اردبیلده من.
بیر لکه سیلیندی تبریز اۆزۆندن،
راحت نفس چکدی بو آنا وطن.

تۇپراقلارا دۇشدۇ، سریلدى يئرە،
/ اردبیلده دیوان توتان بیر جالاد.

آدسېز - عارسېز اولموش، ولاكن قويמוש
اۆزۆندىن سۇنرا بىر رذالتلى آد.

سئوينىرم يوردان چىخا بىملەدىن،
قاچاركن، دىزىدە گۆللەلەندىن سن.
انقلابچىلار! احسن دئىيرەم
بىدرعباس منە وطندىر، وطن!

تەھران - ۱۳۵۸

اوجا اردىيل

قرآنا، اسلاما، لىيك دئىشىم،
ذرويه قالخمېشام اوجا/ردىيل!
اينان چئىنتمەرم نامرد يادلارا،
مقدس قوجاغېن قۇجا/ردىيل.

سنىن بىرجه اوغلون شىخ صفى الدين،
يئتر دنيا قدەر فخردير، شرف.

ایز سالمېش سايېن^۱ دان سميان^۲ ساری،
حکم ائتمیش دنیايا سيواس^۳ س طرف.

منیم کیملیگیم سن، وارلېغېم سان سن،
سندە صفحەلەنیر تاریخیم منیم.
هارد اؤلسام آدېم سنلە چکیلیر،
مسکنیم سن، یوردوم، یووام، وطنیم.

دئمیشدیم سنە

ملت آیبالاجاق دئمیشدیم سنە،
انتقام آلاچاق دئمیشدیم سنە.
شاهلېغېن قصری نین یئددی رُکُنۆنە
زلزلە سالاجاق، دئمیشدیم سنە.

---

^۱ سايېن: منظور سايېن گدیگی دیر.

^۲ سميان: اردبیل - مشکین یولوندا بیر کند دیر.

^۳ سيواس: مرکزی آنا تولودا شهر دیر.

ھى دىيىردىم كىمسە دۇزمىز بو داغا،
سېنمارام، دۆشەرم يىنى نۇوراغا.
ان يىتگىن نىلىمىز قالخېب آياغا
غلبە چالاجاق، دىمىشىدىم سە.

باخ ايندى /ورموىا، تىبرىزە، خوىـا
ساو/لان دان گلن فرىادا ھايا
/ردىيل اۆز ساوين^۴ قالدېرمېش آيا
ذروە دە قالاچاق! دىمىشىدىم سە!

۱۳۵۲

ياس – بايرام

قالا قاباغىندا بايرام اتتىلر،
شاھ باغى يا سارې ھامې يۆرۆدۆ.

---

^۴ ساو: وحى، الھام.

قالانی یېخماغا امر گلمیشدی،
اطرافى تۆپ تۆفنگ اهللى بۆرۆدۆ.

بوگون تۆپلانتی وار، یېغنجاق واردېر،
بیر یانی بایرامدېر، یاسدېر بیرانی.
بیر گۆن بوردا ائللر قالا تیکدیلر،
بوگون قویمايېرلار قالسېن نشانی!

بیر پاییز گلدیلر یېغوا قوردولار،
بیر پاییز داغېلېب هامی قاچدېلار.
بیرینه ائل قالخېب بایرام ائله‌ییر.
باشقاسېنا تۆپچو «بۆلدوروم» دئییر.

---

۲. غزller

صداقت كانې

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

/ير/ن بن من جانلې بئىنى، بئىنىن دە جانپيام،
آذرستان مُلكۇنۇن بىر چاغلایان عَمَّانپيام.
دینیم اسلامدیر منیم، قرانى رهبر قېلمېشام،
ان گۈزل يۈل سئچمیشم انسانلېغېن وجدانپيام.
قلىیم آولاندى ازل گۈندن مغان قېشلاغبنا،
بو ائلىن، بو ملتین بىر دۆشگۈنۈ، حیرانپيام.
بىر شئیە هر کیم یالان یا دۇغرو قربان سۈیلەبیر،
من معارف شەرىنین، من /ردبیل قربانپيام.
معنویت اولماسا، یوخدور حیاتېن آنلامې،
ظاهرین آلتېندا گیزلی باطنېن انسانپيام.
شیخ صفىنین دیر قارا مجموعهسى مشعل منه،
یوللارې آیدېنلادان بىر شعلەى نورانپيام.
مصحفیم بىر الدە، شمشیریم بىر الدە، آتالان،

خلقی تقوا دعوتی ایله جوشان روحانپيام.
هر يالان قورقو قوران اؤباشا احسن سؤيلمه‌م،
شاعرم، دؤزگۆن تخلصلو صداقت كانپيام!

قارا مجموعه

مفاعيلن مفاعيلن مفاعيل

نگارېم! هيكلين جانان يارانمېش،
سنين جسمينده شوخ جانان يارانمېش.
وجودون صفحه - صفحه آيت حق،
الاهى وحى دن انسان يارانمېش.
بؤيا هئچ يۇخدور اول نازك بدنده،
قارادان آغ، قارا آغدان يارانمېش.
" قارا مجموعه " سى شيخ الشيوخون،
قيلاووز كيمى قرآندان يارانمېش
اؤنو دؤزگۆن اؤزۆنه رهبر ائتميش،
دليلندن در، هم مرجان يارانمېش.

تهران - ۱۳۸۰

جانلى رساله

اردبىللى خطىب و فلسفه چى شاعر
«سید جعفر موسوی صفوی زاده» یه هدیه.
مفاعلهن فعلاطن مفاعلهن فعلن

عجب یئریندن ائدیبدیر او شوخ غزاله سنی،
که جومدوروبدو درین فلسفی خیاله سنی.
حیات گئرجی نین اول گۆل اۆزلۆ جیرانی،
غزال ظن و خیاله ائدیپ حواله سنی.
قامبشلیغین قامبشی مثلی وصل آختاراراق،
سینر^۵ فغانه گتیرمیشدیر آه و ناله سنی.
گئجه - گۆنۆز نیازیمدیر الیه مناندان،
زمانه جایناغی اوغراتماسین زواله سنی.

---

⁵ سینر Siner : مشع و باقی.

تمیز خمیره‌ن ایچینده سئچیب درین یئتک،^۶
یئتیردی یاخشی او علامه‌میز^۷ کماله سنی.
ریاسی زاهدین آلماتمادی، عجب قېلدی،
فضولی ایله نسیمی له هم‌پیاله سنی.
دیار غیره گر اؤلسان دا وصله‌ی ناجور،
بو یوردا، بو وطنه باغلایب قباله سنی.
سن ای خطیب وطن، خصم حجتین سېندېر،
او سالدی باسغېنا،^۸ هجره منی، ملاله سنی.
گۆن ائيله گۆن، وطن اؤيله وطن اولاکى گۆره‌م،
سوسوز بو یوردومون اؤستونده بیر شالاله^۹ سنی.
حقیقت آختاران اجداد پاکېمېز حقینه،
الاهدان دیلرم چاتدېرا جلاله سنی.
ائده بو یازغېسې^{۱۰} اسود غریب ملتیمین،

---

^۶ یئتک yetənək: صلاحیت

^۷ مرحوم علامه طباطبائی‌یه اشاره‌دیر.

^۸ باسغین: مغلوبیت

^۹ شالاله: آبشار

كئچن توارىخىنە جانلې بىر رسالە سنى.
اپوش^{۱۱} نىلى نىن ايللرجه تند بادىندە،
گۆنشىلى يوردوما بىردە بئجىردە ھالە سنى.
سن ايندى قىسمتە باخ دۆزگۆن، ايشلىرى سىپرات،
حوالە ائىلەمىشم من دە بىر خيالە سنى!
تەھران - ۱۳۶۴

گور نفسىم

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فعلن

تاكى بو جسم و تنيمده نفسيم وار منيم،
او قاشېن طاقېنا دلبر ھوسىم وار منيم.
تۆركم ات اۆيناداراق فضل و صفا پايلامېشام،
ياركنددن وين ە سارى سسىم وار منيم.
/اۆتۆكن دە يئنى سئى،^{۱۲} ملك عجمده /ترک،

---

¹⁰ يازغې: سرنوشت

¹¹ اپوش: قديم عجم دينينده اهرىمن قوشونوندان اولان، گۆنشىن و ياغېشېن دشمنى سايبلان، قحطاليك و قاراقولوق گتېرن بىر شر قوه سىدير.

ملک آذرده کۆرۆم وار،/رس سیم وار منیم.
صفحه‌ی شعریمه باخدیقجا، رقیبه دئییرم،
بیر مسیحا دمی تک هم‌نفسیم وار منیم.
باخما غربتده سالیب بی کس و یار اتتدی زمان،
آغبر ائلر سایاغی یار و کسیم وار منیم.
تۆرکتازی ائله‌سم مُلک سخن ده، یاراشیر،
چون که ساھر^{۱۳} کیمی فریادرسیم وار منیم.
تاکی گۆن سایه سالیر، تۆپراغا دۆزگۆن یاشارام،
/اردبیل دن آلبنان گور نفسیم وار منیم.

قالماز

مستفعل فاعلات فعلن

---

¹² یارکند، اوتۆکن، یئنی سئی: شرقی تۆرکستاندا یئر آدلاربدیر.

¹³ **ساھر:** حبیب ساھر، چاغداش مقاومت شعریمیزین تمثیلچی‌سی.

یار گئتسە کنار، دیار قالماز،
قالماسا دیار، یار قالماز.
یوردون شرفین ایتیرسە کیمسە،
ناموس، شرافت، عار قالماز.
جمع اولسا گر/ردییل و تیریز،
آشفتە بو روزگار قالماز.
سن ترک ائله سن منیم کناریم،
قلیمده گۆزل قرار قالماز.
بیر دفعه داها گۆز ائيله سن یار،
دۆزگۆن ده دای اختیار قالماز.

اقرار

فاعلاتن فعلاتن فعلن

آچ قولاقلارېنې دینله من یار،
عشقینه بیر داها ائيله اقرار.
اولو اجدادېمېزېن میراثېدېر،

بو دنی^{۱۴} تاپدالایان تۇرپاقلار.
هر بلایه سینهنی گردین سن،
مُلکه وئردین یئنی بیر استقرار.
قارا قېش قویما باسا یورد- یووانی،
هر کسین یوردونا دؤنمؤشدؤ بهار.
گؤل چیچک توپلا مزارېم اؤسته،
اردبیل ده منی قویلا، زنه‌ار!
دۆزگۆن-ۆن وارلېغېنا امکان اول،
عشقینه بیر داها ائيله اقرار!

بارگاه

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

سن منی پامال ائدن بو بی‌وفایا باخگیلن،
یارلا اغیارلېق قېلان بو آشنایا باخگیلن!
قهر ایله ترک ائتدیگی وېرانه دؤشمؤش یوردوما،

---

¹⁴ دنی: الجاق، پست.

خصم تۈپراغېندا ياپمېش ملتجاي باخگيلن!
 ائللرى قورتارماغا بېگانه يە آچمېشلار ال،
 يېناتسېز بو يالانچې انبيايا باخگيلن!
 صدقیمی قلییمدن آلماق آرزو ائیلردی شیخ،
 راهزنلیک ائیلەین بیر رهنمایە باخگيلن!
 گل تملق پرورانین وجە زشتین رد ائله،
 قېل نظر آلاھا، وجە کبريایا باخگيلن!
 يۇللارې يۇر شیخ صفى نین بار گاهینا قدەر،
 /ردییل دە گزگيلن اۇردا صفایا باخگيلن!
 غیرت ملّی یە وارث اۇلگيلن دۆزگۈن کیمی،
 ئیسَ للانسان الا ما سَعى يا باخگيلن!

۱۳۶۲

يئنى انسان

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فعلن

ايسترم غيرتە گلmiş يئنى انسان اولاسان،
 بو يازبق ملتى مين دردینه درمان اولاسان.
 اۋزۈنە بير گلەسن، فخر ائليم قامتينە،

خوبلر ایچره گزیب سرور خوبان اؤلاسان.
گۆنشە یۆکسلە بۆرکۆم اوجو شیرازلی کیمی،^{۱۵}
سن کُلاهیمدا منیم دُر درخشان اؤلاسان.
آچاسان صورتینی پرده‌ی منحوسیندن،
بو قارانیلق گتجه‌میزده مه تابان اؤلاسان.
قارا تۆپراقلار اؤزۆندن دورا شمشاد قدین،
یئنە ده مملکت جمشیده خاقان اؤلاسان.
/اردبیل دن اوجالبب شاه ختایی کیمی سن،
فرمانبېن جاری ائدیب تبریزه سلطان اؤلاسان.
اؤ بویون قربانپیام بیر گله‌سن محفلیمه،
گۆللر ایچره سۆزۆلن سرو خرامان اؤلاسان
قبراسان خلقین آیاغېندان اسارت اییینی،
دۆزگۆن ـۆن باشېن اوجالداڤن یئنی انسان اؤلاسان.

۱۳۵۷

¹⁵ خواجه حافظ شیرازی‌نین بو شعرینه اشاره‌دیر: کلاه‌گوشه‌ی دهقان به آفتاب رسید.

۳. قطعه‌لر

عشقى بۇيۇك

مستفعل مستفعل مستفعل فعلن

ھەر مەسلەككە، ھەر فەرقەيە اۋز باشىم اوزالتىدىم،
يالنېز سەنەن عشقىن سەبب اولدۇ، بونو بىلسەن!
جايدىم سادا، انسانا سعادەت دىلەدىم مەن،
آرزوم بو ايدى يوكسەلەسەن سەن گۆنۆ- گۆندەن.
ياد گۆللەلەدى دۇستلارېمې اللرىم اۋستە،
قلىبىم ائەلەدىم اوف دئمەدەن، اۋنلارام مەدەن.
مەن ياندېم اۋزۇم، ھەر نەيىمى بادا ساووردوم،
تەك عشقى بۇيۇك /ردىيىلە سۆيەلەدىم: احسەن!

اۆزلرینه

اردبیلده قهوه خانادا شعر/اوخویان شاعرلره خطاب
فاعلاتن فعلاتن فعلن

گل چپخارت دفتیرینی شعرین اوخو،
خط به خط قربان اولوم سۆزلرینه.
نئجه من سؤیلمه‌ییم حیرانام،
او صداقتله دولو گۆزلرینه.
ایبق اول دشمنیوین حیلہ‌سی وار،
کۆل قالار دیوانبۆین کۆزلرینه.
دینله‌ییرلر سنی حُرمتله، اوخو،
اوخو، گل‌سینلر قوی اۆزلرینه.
ساهر اوغلو ساییلبرسان دۆزگۆن،
قورخما، سؤیله سۆزۆتۆ اۆزلرینه.

---

۴. مثنوی

آی تىك آرى

حلە سن اۇتاي ياددا دئيرسن،
دانېشاندا اۋز دىلىن اغيرسن.
هئچ يادېمدان چېخماز، اۋىگۈيله^{۱۶} دئدين:
« بيزە دىل نە لازم، ايتىلن گئدين!
تۆركۈنۈن كە هئچ بير ضابطەسى يۈخ،
فارسى نىن حرمتى اۋلكەمىزدە چۈخ!»
دئديم: « قارداش دىل كە وحدت ياراتماز،
انسان اۋلان كىمسە اۋز دىلىن آتماز.
تۆركۈ- فارسى نەدن گۈلشديريرسن،
اغيرى اۋغيرى بير يۈل توتوب گئديرسن؟
بولاندىرما آخان دورو بولاغېن،
آلما اليندن سن ائلىن داياغېن.

---

¹⁶ اۋىگۈ: فخر، مباھات.

هر دیل اؤز خلقینه شیریندیر اؤنون،
دانېشدېغېن سۆزۆن دۆشۆن بیر سۆنون.»

دئدین: «قارشېلېرق سنی، سئویریک،
بیزیم عالمیمیز سنه دئیییریک.
لاکین قورخوروق که یادلار آپارا،
نقشه‌لر چکیرلر گۆر هاردان هارا؟»

سۆزۆن حُرمتینی ساخلامادېن سن،
دئدین منی هئچ واخت چاغېرماز وطن!
یاددا آدلاندېردېن جان بیر قارداشې،
اؤغلوم! اؤلماز ائللین اؤباش بوباشی،
عشقی عقیده‌ده اینامدا آختار.
ایمانلې انسان اؤز شرفین تاپار،
قلیم سوت تک دورو، آی تک آریدیر،
جسمیمی آغاردان نور و ناریدر...

ساۋلان سۈيۈنۈ ايچىيدىر انام،
من دورو ذروەيم، آيىق وجدانام.
عباس قلى خان بېن نوەسى يم من،
پىرەدملىكلى لىر نفسى يم من.
هر يئردە اۋندەيم، هر ايشدە باشام،
چكىن اۋ گۇندىن كى قالخېب ساواشام!

---

۵. سربست شعرلر

شكايت

بو گىجە آغلاماق
ايستەيىرم من،
بيلمىرم اۆرەگىم
توتقوندور نەدن.
اوشاقلېق حسرەتيم
/ردىيل دەدير،
دۆنندن بو گۆنە
هې گليىر، گئديىر.
كمان تىك آغلېرام
گۆزۆمدە ياش يۇخ،
هر نە وار، بىرجه يار،
بىرجه يۇلداش يۇخ!

قانادلى آتېما

مینیب اوچاردیم،
قالادان قالایا
قای آچاردیم!
خان قیزی ائوینده
خلی تۆخوردو،
خلی نین ایچینده
بۆلبۆل اؤخوردو.
دۆندن بوگونه
شکایتیم وار،
آناجان سنه
چوخ حکایتیم وار.

تهران- قېش ۱۳۸۰

غریب آخشام

اۆره گیم سېخېلېر
آنا!

۵۲ ➤ حسين دۇزگۇن

بو آخشام،
قوجاغېنا سارې گلەك ايستىرم
اتەگىندىن اۋېم، اليندىن اۋېم!

منى آپار آنا پىرەدملىگە
دئىيرىسن كى اۋردا بىر ايوان وارمېش
اۋتورارمېش بابام، خالچاسې اۋزرە
ياسدېغا سۈيكەنىپ، فكرە دالارمېش!

قارانلىقلار گلىب يۇلومو كسىب
بو غرىب آخشامدان گل قورتار منى
آنا جان! ياردېم ائت گۇرۇم وطنى!

تهران - ۱۳۸۵

جواب

نەيى سۇروشورسان گۇزەلىم مىندىن
سۇروشما، سۇروشما،

اردبیل لوحه‌لری < ۵۳

بسدیر،

بونو بیل:

سورغونا بیر جواب وئرمیه جگم!

سوروشما، اۆره گیم قوی راحتلاسه،
بلکه سوسغونلوغوم سبب اولسون کی
ساوالان باشبندان گنج اۆره کلره
وحی لر آخېشېن، الهاملار گلېن،
فېرتېنا قاوانسېن، توفان پارتلاسه.

تهران - ۱۳۵۰

اردبیل محفل عرفانېمدېر

اردبیل شهر فضیلتدی شرف
گلمه ای خصم تمیز یوردا طرف،
وطنیمدیر، بؤیوک ایرانېمدېر!

ھىچ زماڭ دىشمن اۇنۇندىن قاچماز
اىللرىن خىمىنە قۇيۇن اچماز،
بىر صداقتلى نىھىيانىمىدۇر.

وطني دىشمە ساتماز سىن تىك،
اۇرادان قالخىدى شىرفلى بابىك
مىلى عىھدىم، اولو پىمانىمىدۇر.

گىرمە، كىرلىتىدى وجودون سويۇنو
دردە درمان يارادىب خالىق اۇنو
اۇ طىببىمىدۇر، اۇ لقمانىمىدۇر.

عزىتىم، تارىخىم، عاربىمىدى منىم
افتخارىمىدى، مدارىمىدى منىم،
باب عالى، اولو ايوانىمىدۇر.

خالىچاسىن، چىنى خاناسىن چالدىن

سر به سر مُلکۆمۆ ییخدبن، آلدبن!
وارث اولما، او منیم کانېمدېر!

اوتان! آیاتِ مخالف اوخوما،
/اردبیل دن کی چکیلمز مولا.
مذهبییم، آیه ی قرآنېمدېر.

دُنیا چئینسه ده، اول چئینمز
کیمسه ده وارلېغبن انکار ائدهمز،
/اردبیل بیر اولو برهانېمدېر.
سن اؤنا پیس یازاسان دا، نه غمیم؟
معدی ایچره یاتېدېر علیم
او منیم دهرده امکانېمدېر.

تبریزین قانی تمیز یاوروسویام
سن دئیندن دگیلم، بلکه بویام!
/اردبیل ایلک دبستانېمدېر!

يادا اويما

قارداشېم بوشلا بو بوش سۆزلىرى
منه تېرىزلى دئيرلر، البت!
اردىيل شېرى ده عرفان يوردوم،
معيدىم، قبله گاهېم، جانېمدېر،
نه تفاوت ائده جكدىر من اۇچۇن؟
وطنىم، آذربايجانېمدېر!

يادا اويما، سنه يانماز اۆره گى
سنى تحقير ائله ييب آلچالدار.
تېرىزىن تارىخىنه خورباخمېش،
قايدېب باشىوا چېرپار قاپازې.
اۈنون اۈز خاصىتىن من بىلىرم،
اۈستۈۈه دۇندەر جكدىر آرازې.

يۈلۈنو اگمه گۈزل تېرىزدن

گۆن به گۆن پارلاگیلن گۆیلره سن.
قلیمین مدفی سن، بیدار اول!
سندە تبریزدی دمام دؤیۆنۆر.
یاد سنه، /اردبیل-ه فخر ائتمز،
سنیله /آذربایجان اوؤنۆر.

۱۳۷۷

سوسمادېن

بیر آن سن سوسمادېن، من نئجه سوسوم
منیم آناجېغېم، منیم تانرېچام!
ساو/لان سویونو ایچیرتدین منه
عشق اولسون آناجان حلال سۆتۆنه!
حیاتېن الیندن تاپسام آمان، من
قاچاغام یئنه سنین قوینونا.

قلب یاراسې

تبریزین ارکی نین آیاغې آلتېندا
اردبیلدن گلن گۆزل بیر جوان

سرىلدى يئره.

ايكى آغ گۈيرچين
باشې اۋستۈندە
قۇپدو ارکين سۆكۆك - تۆكۆك بۇيرونە.
يىرى دۇدى:
- باجې!
باشقاسې سۇيلەدى:
- باجې! جان باجې!
سۇيله سۇزۇن باجې، باشېمېن تاجې!
- بىليرسن ارکيمن، قۇجا ارکيمن
آياغې آلتېندا يېخېلان كىمدىر؟
تۇرپاقلار اوزەرە سرىلن جوان
بو اىگىد اۇغلان؟
- يۇخ، بونو بىلمىرم!
كىمدىر سۇيله گۇرۇم؟
- اردىلدىن گلەش عاشىق اىگىددىر،

یارالانمېش قلبی، مجروح سینەسی
کسیلمیش نفسی، باتمېشدېر سسی!
درمانی تاپېلمېر، درمانسېز قالمېش!
– قانادېمدان ایندی بیر پر سالارام
کاشکی اۇغلان اۇنو گۆتۆره بیلسین
ایشېقلې دُنیا یا اۇزۇنۆ توتسون
سینەسی نین قانېن پریمله سیلسین ...

تبریز – ۱۳۵۷

قۇشماجا

(اٹل قۇشمالاری اساسېندا)

بویانا قاشدېم تۆتۆندۆ
اویانا قاشدېم تۆتۆندۆ.
آغ آلمالار بوتوندو!
آغ آلمانېن ساچاغې،
ایمی کسدى پېچاغې.
یاغ گتیرین یاغلبیاق،

۶۰ ➤ حسين دۇزگۇن

دستمال گتير باغليپاق!

دستمال دوه بۇينوندا،

دوه مغان يۇلوندا.

مغان يۇلو سر به سر

ايچينده بير قېز گزەر.

قېز دانېشدى قاشيله

آلدىم دۇغا آشيله!

اۇ قېز دۇغدو بير اۇغلان،

آدېن قۇيدو سليمان.

سليمان گل تبريره،

بير گۇن قۇناق اۇل بيزه.

بيزى ووردولار داشايله

گۇزۇمۇز دولدو ياشايله

اۇخوردو عمى اۇغلوم

آى هېرنېزې هېرنېزې،

بۇركۇم ايچى قېرمېزې.

بۇرکۆ گۆتۆر اۆچ دفعه،
فېرران، فېرران، وور ییزی.

گۆزۆ یاشلی لوحه

آنا!

گئیدین کفن اؤغلونلا بیرلیکده،
گئیدیب سنگرده یاتدېن قېش گۆنۆنده شانلی تبریرده.
دئدین:

«- گئتسین بۆتۆن شاهلار
عدالت بایراغی گۆیلرده یۆکسلسین،
امام گلسین!
امام گلسین!»

دۆشنده یئرلره شمشاد قدی اؤغلوون، بیردن
دئدین:

«- جالاد وور من ده اۆلۆم گۆرسۆن وطن!»
ووردو، سنی جالاد قارشېندان.

۶۲ ➤ حسين دۇزگۇن

يېخېلدېن اۇغلوون يانېندا جان وئردىن.

اۇ دمدە /ردبيل دە
آداش اۇغلوونلا بىر عسكر
ووروب سالدې يئره فرماندهى،
جلادى بىر آندا
اۇزۇن دە سۇنرا اۇلدۇردۇ.

سنى اۇيدۇ
سنه فخر ائيلهدى
« شھر مقدس » دە ياتان عسكر.

منيم گۇز ياشلارېم دورمور
آنا!
اى « بورلا خاتون » يادگارې
اى « هجر » نسلى!
يئنه قارشېندا

اردبیل لوحه‌لری ◀ ۶۳

بیر اؤغلون،
دوروب، اما اوتانیر چؤخ.

هانې شاعر؟
هانې رسّام؟
هانې خواننده‌لر گلّسین
سنین شأنینده قالخېب گؤز یاشیله لوحه‌لر وئرسین؟

۱۳۵۷

الین آت ریشه‌وه

خبر: کسرویچیلر سلطان شیخ صفی الدین اردبیلی‌یه
جسارت ائتمیشلر.

سن /آذربایجان/ سان دُشمنه بیر پارچا اؤدسان
منیم قلبیمده وولکان سان
الیمده مشعلیم، نوروم،
آدېن معنا وئریر میلیونلار انسانا.

شەقىلەر، كىسروىلەر، رەدىلەر، يىيىلىككەلەر
سومسونى كارتىكلەر وارسا،
سەننى مىليونلار اوغروندا عزيز جانېن قۇيان واردېر،
اوجا داغلاردا آصلان تەك
خېيىت گۆزلەر اويان واردېر.
ساينى دا آددېم - آددېم عىزى قىرېن ساخلايان واردېر،
سايان واردېر.

سۆزۈم قورتامامېش حالا
بابام سلطان صفى الدين
ياتېدېر / رەببىل دە گۆزلەيىر اوغلو قىيام ائىسىن
سەننى اوغروندا جان وئرسىن!
سووارسېن رىشەوى قانېلە
قان وئرسىن

سەنە كۆكدۆر تەلدىر / رەببىل، تەبىرىز!
سەن / ئەربايجان سەن، دىشمەنەيىر پارچا اۇدسان!

الین آت ریشه‌وه
آت/اردبیل‌ه
شاه ختایی نهن قېلېنجېن آل اله
دوغراگیلن سن ناخلف اولادیوی، تبریز!
دۆنۆک چېخدی، سنین احفادیوا
کتدی دئدی، مشدی دئدی،
گوئیدن دوروب باخدی بیزه.
آلاهادا عصیان ائدی، دین گتدی
قول چکدی بۆتۆن آچاقلېغا، تبریز!
دیلین داندې، ائلین داندې،
اؤزۆن همدە یمبر ساندې اؤل آزعېن!
ایراق اولسون قېزېل باشلار گۆزۆندن
سیل اؤزۆندن لکەنی تبریز!
سن آذربایجان سان، بیر مقدس مقبرەن واردېر
مقدس شهریمیزده،/اردبیل‌ده
بابام سلطان صفی‌الدین یاتېدېر

گۈزلەيىر اۇغلو قىام ائىسىن....

اردىيل - ۱۳۴۹

اىستەمىرم

يئنه قلىيم دۇتۇب، دۇلانىب،

اۋرەگىم دۇلوب.

شعريم گلير يازماغا،

يىلمىرم نۇلوب.

ساۋالان داغىندان يازماق اىستىرم

سايبىن قوجاغىندا قىزماق اىستىرم.

توفانلى يىل منى گۇتۇرەيدى كاش،

اردىيل شەرىنه يىتتيرهيدى كاش!

مەبد اىستەمىرم

قصر اىستەمىرم،

«كوروش» نىلى اۋچۇن

عصر اىستەمىرم.

آى منىم قىزىلباش اىگىد ارلریم

شأنیمه گلمەسىن كسر،

اردبیل لوحه‌لری ◀ ۶۷

ایسته‌میرم،

ایس ... ته ... می ... رم ...

تخت جمشید- ۱۳۶۹

من سنه قربان

کیمسه‌یه گۆزه‌لیم

مدح یازمادېم،

بیلیرسن بونو.

هئچ بیر کیمسه‌یه ده

قویو قازمادېم،

بیلیرسن بونو.

دنیزدن دنیزه

آخدېم آزماډېم،

بیلیرسن بونو.

بونودا بیلگیلن:

یالتېز من سنین

اؤ زلال نورونا

۶۸ ➤ حسين دۇزگۇن

اۆلموشام حيران
مدحيه دن اۆستۆن
سۆزۆم وار سنه:
بىر دفعه قوئ دئىيم
من سنه قربان!
اۆلسان بىرجه كره
اۆزۆنه حيران.
اۇندا بلكه بىلدين
منىم حالېمې.

سۆن

من سۇنا يئتيشديم
هئچ باشلامدان،
قانادلارېم سېندې،
پرېم تۆكۆلدۆ،
داى اوچانمادېم.

اردبیل لوحه‌لری ◀ ۶۹

به!

سؤنا یئتیشدیم

هئچ باشلامادان!

اردبیل - ۱۳۴۹

قۇناق

صباح نسیمی گلیب

ده‌گمه‌دی قانادلارېما.

سحر یئلیندن ایچیمده

بیر آزجادا ایز یوخ

فلق سؤکۆلدۆ،

شفق ده قېزاردې قارشېمدا،

گۆزۆم یاپیندې، امان!

یوخمو ایدی هئچ قوخوسو؟

غریبسه‌دیم «سمیان» کۆرپۆسۆن

گئچنده صبا!

قۇناق دای ائتمیه‌جک

۷۰ ➤ حسين دۇزگۈن

كند ايچينده،
كىمسە منى.

حيران گديگى

پايىز آتلبلارې
گۆز آتلبلارې،
باغې باشدان باشا
تارادې گئتدى.
لالەلر كروانى
چىچك قفلەسى^{۱۷}،
يىلمەدیم صباح كن
ھارایا يئتدى.
بۆرۈمۈشدۆ عطرى
حيران گديگين.

حیرته دۆشسنسه
هایپما های وئر،
قۇوالا یوردمدان
خزان قۇشونون
ایزینی تۇزونو
گۆرمه‌ییم اۇنون!

دۇغما آهنگ

شعیرنده نه‌قده‌ر طنطنه وارسا
«منعم»^{۱۸} له چاتمازسان
یئرسیز دالاشما!
آیرې بیر شعر اوخو
یونولموش یویولموش سۆزجوک‌لریوی
قېراغا قوی گیلن.
باشقا آهنگده

---

¹⁸ اردبیلی معروف شاعر منعمه اشاره‌دیر.

۷۲ ➤ حسين دۇزگۇن

شعر اوخو منە!
آيرې بىر پردە چال
اۋزگە نغمە اوخو،
اۋزگە يۇخ،
بىر اۋزگە دۇغما آهنگە باشلا.

مرثيه

چىچىك يىلدىن ياغىشدىن
قۇرخويا دۆشمۇش
بولاق داي قاينامېر،
دورموش.
شەھىدلر قانى آخماقدا
كسىلمىش باشلارې
ھمدە دلىنمىش پارچالانمىش گۆزلىرى گۆردۆم.
قېشبن اۇغلان يىرىندە
بوزا دۆنمۇش
دىلىم، رمزىم، دۇداقلارېم.

اؤخو گل مرثیه قارداش
سنین قلبین خزان بیلمز
«سایین» دان آشما دا یئلر.

اولدوز

ساو/لان دا دئییلیر
بیر گؤل وار،
اولدوز آخار گئجه‌لر
لاپ ایچینه.

کۆزه‌می گل دۆلدور،
بابکین ایچدیگی بارداق دا بوردا
قېمېزېم حاضردېر
همده اولدوزلار آخېلار ایچینه.

قتلە ميدانىدا

قوشوم قاناد چالاركن
دەندىم: بۇيو شو خارتانا
دىمىدىگى وار شو خارتانا،
قاناد چالار شو خارتانا،
بىر گۆزۈ وار شو خارتانا!
ئى^{۱۹} گەلدى قايدى قاچىدى،
يەر مەنە اغزىن آچىدى،
قتلە ميدانىدا.

*

آى ننه!
قورددى، قورددى
بۇغازىمى قوروتدى،
قتلە ميدانىدا.

*

---

¹⁹ ئى: عقاب، چالاغان.

من دانیسسام اۆلدۆره
نفس چکسم بۆلدۆرۆر
قتله میدانیندا.

لال اویونو

— ۱ —

منی چاغیردیلار
بیر ییغینجاغا
رسمی ییغینجاغا
ها!

اۆزۆده اردبیلده
«فدک» تالاریندا
همده یالواردیلار:
«گل اوستاد بیر مقاله یاز
عباسقلی یحیی اۆچۆن.»
دئدیم گۆزۆم اۆسته
یازارام والله.

– ۲ –

ياز دېم چۇخدا گۆزل،

چۇخدا مەكەل!

گۆندردىم مەنە

« – ياز! »

دەين قارداشا.

يالواران ھاماشا.

اۋدا،

مەندەن تەشكەر ائەدى.

« – كىچىگىم، »

« – نۆكەرم، »

و نەلەر دەدى!

– ۳ –

گۆن اۋ گۆن يەتەشەدى

سەفرە چەخەدەم:

اوچاق / اردبیلین
گۆیۆن دۆلاندې.
اۆره گیم چپرېندی
کۆکسۆم اۆدلاندې.
دئدیم: آمان الله
لعت اۆلسون سنی
تانېمپانا.
منی چاغېرمېشلار
یېغېنجاغا، ها!
اوشاق تک سئوینیب
اۆینایېردېم من.
گۆزۆم اۆتۆندەیدی،
سئوگیلی وطن.
دۆیونجا دۆلاندېم،
گزدیم،
آرخادا، بری ده،
خاطرهلر یاتاغې

كۆچەلرى دە.
«سرچشمه» ن گىتتىم
«اۆچ دۆكانلار» ا
«باغ مئشه» دن آخىپم
لاپ «هفته وانا»
«قالا قاباغىندان»
«شاه باغى» يانېندان،
«بالىقلى» دان اوزاق،
داى ھارا، ھارا.

— ۴ —

ياغېشېن آلتېندا
سحر زمانى،
گۆن اورتايا ياخېن
دۆزەن قورولدو.
«اهل بيت» شاعرى
اۆچۆن دوردولار

«تندیس» قوردولار.

منه‌ده بیر کتاب

وئردی او قارداش

دئدی: «- بودور اوستاد

سنین مقاله‌ن

لاپ باشدا . . . »

- ۵ -

آخشام آپاردېلار

«فدک» تالارېنا.

گؤزل، یاراشېقلى

بؤيوک سالوننا.

دۇستلارېم بير به بير

منه ساري گليب

قوجاقلاشدېلار.

همده يياوش - يياوش

پېچېلداشدېلار.

۸۰ ➤ حسين دۇزگۈن

آى الله

رۇيامى

يوخودورمو بو؟

نئجه تۇپلاشدىلار

نئجه گلدىلر

منيم سئودىكلريم

منيم دۇستلارېم.

گۇرۇشمك اۇنلارلا

سربستجه سينه

منه بير شكرانه

بير كرامتدير،

بيزه سارې آخان

بو بير نعمت دير.

آتېلىپ دۇشۇردۇك

اوشاقلار كيمى!

بيرى سۇروشوردو:

«- كئفين نئجهدير؟»

بیری شاشېرمېشدي:

«- اده، نه عجب! . . .»

باشقاسې دئيردى:

«- شيطانېن قولاغې

کار اولسون!

دينمه!»

دئديم:

«- مقاله‌مى ده چاپ ائيله‌ييلر.»

بو سؤزدن دوستلارېم

لاپ شاشېردېلار.

- ۶ -

«رئیس» لر گلديلر

قورقو قوردولار.

اونلار نه عالمده‌يدى

بیز نه عالمده!

دله دؤزؤن بیری

۸۲ ➤ حسين دۇزگۇن

امر وئرمىشىدى
كتابى وئرمەيىن
دۆشسۇن اللره
آپارېن، اوستادېن
مقالەسىن چىخارېن،
آماندې . . .
وئرىن سئلره!

— ۷ —

«علسگر كى بوردا
دگىل!» سؤيله ديم!
«دوشنبه» دن مى بورا
امرلر گلير؟
«تاجيكستان» هارا
/ردىيل هارا!

— ۸ —

عباسقلی آقا

سنین روحون شاد،

غنی - غنی سنه

رحمتلر اولسون.

بونلار،

سنین آدبوا

یالان دانشپرلار،

یالان دئییرلر.

دالیندا گیزله‌نیب

دنیا زخارفین

یامان یئییرلر.

اما بیلیرم کی

سنده صفا وار

صداقت وار،

وفا وار ایدی.

وورولدون سن یالنیز

۸۴ ➤ حسين دۇزگۇن

مظلوملوقلار.

باخ كى بوردا، بوگۇن

لال اويونو اوينور،

بو نامرد قارداش.

منه يۇنەليرلر،

بو اوباش، بير باش.

— ۹ —

بورانى دۆلدوروب

يالان، فېرېلداق

كاشكى يالېز منە

يالان دئسەلر!

لال اويونو سارمېش

بۆتۇن حياتى

سۆز دئمەگە

دىل يۇخ

دىلەدە قولاق.

وفادان

صفادان

نشان قالمابش

ائل اویونجاق اولموش

وطن اویونجاق!

اُره گیم دُولودور

گۆز یاشیم گلیمیر.

آغلایان من اولوم،

قوی

ائل اولماسین!

گۆز یاشی ائلیمین،

دای سئل اولماسین!

اوغورسوز زماندا

گلدیم دنیا یا.

سنی گۆر نه زمان،

گلیمیشم سایا.

۸۶ ➤ حسین دۇزگۈن

— ۱۰ —

عُمرۇ باشدان باشا
آغلادېن شاعر،
لاپ داش اۆرەكلرى
داغلادېن شاعر!

قوى من ده
آغلايىم
سنىن وئردىگىن
«رجز عاشورا» نوحەلرینه:

آى باتدې
صبح آچىلدې
زىنب نوایا گلدى.

زھرا دئدى:
«— حسین وای!»
عالم صدایا گلدى.

اردییل — ۱۳۸۹

عشق شمشیری

منیم عشقیم

نهایت سیز افق لردن آخان

جاری اؤلان

سؤنمز ایشیق‌دیر، یار!

منیم عشقیم

بدایت سیز شفق لردن سبزان

هم داملایان

اؤدلو آلودور، یار!

ازل مندن،

ابد مندن،

تنیمده «ذات مهمان» وار

«صفی»نین درگهینده بارگاه قوردوم.

ظهروم جانلاناندا

گؤرمه‌دی منکر،

تجلی ائتدی شمشیریمده عشقین نورالانواری.

Hüseyin Düzgün

**ƏRDƏBİL
LOVHƏLƏRİ**

(Şe'r Məcmuəsi)

2011